

Prof. dr. Senadin Lavić
Univerzitet u Sarajevu / University of Sarajevo
Fakultet političkih nauka / Faculty of Political Sciences
senadin.lavic@fpn.unsa.ba

UZ KNJIGU PROF. DR. IVE KOMŠIĆA¹

ACCOMPANIMENT TO A BOOK BY PROF. DR. IVO KOMŠIĆ²

Pred nama je knjiga *Tuđmanov haški profil* prof. Ive Komšića u kojoj se analizira ratna katastrofa bosanskohercegovačkog čovjeka koja je proizašla iz disolucije SFRJ 1990-ih godina. Prof. Komšić provodi, metodološki posmatrano, historijsko-sociološku analizu, sociološko-pravno obrazloženje fenomena udruženog zločina, filozofsko-pravnu deskripciju i analizu dokumenta. To je ustvari kvalitativna analiza sadržaja prije svega sudskih presuda Haškog tribunala za bivšu Jugoslaviju uz koju su pridodati stenogrami sa sjednica predsjednika Hrvatske Franje Tuđmana i predstavnika HDZBiH.

Komšić polazi od 1990-ih godina, od dva zacrtana projekta: uništenje nezavisne i suverene Republike Bosne i Hercegovine i uništenje bošnjačkog naroda, ali i svih Hrvata i Srba koji su se suprotstavili zacrtanom projektu i stupili u redove odbrane svoje jedine države. U obrazloženju koncepta udruženog zločinačkog poduhvata (UZP) prof. Komšić je pokazao da se on ne odnosi na hrvatski narod nego na organiziranu zločinačku organizaciju i grupu ljudi. S ovim haškim konceptom individualizirana je krivica i odgovornost za počinjene zločine koji su se izvršili uz dobro organizirani sistem vlasti (države ili paradržave). Unutar tih vlasti djelovali su pojedinci kao jedinstvena grupacija i formacija, a Haški sud je uveo kategoriju “udruženog zločinačkog poduhvata”. To je kategorija ograničene kolektivne krivice. “UZP je” – kaže prof. Komšić – “zločinačka kreacija (para)državnog

¹ Tekst je prikaz knjige *Tuđmanov haški profil: Udruženi zločinački poduhvat na BiH* prof. dr. Ive Komšića, Zagreb, Sarajevo: Sinopsis, 2021.

² This text is a review of a book *Tuđmanov haški profil. Udruženi zločinački poduhvat na BiH (Tuđman's Hague Profile - Joint Criminal Enterprise in BiH)* by Prof. Dr. Ivo Komšić, Zagreb, Sarajevo: Sinopsis, 2021.

sistema. Haški sud je svojim dokazima o postojanju UZP-a i presudama ponudio neizravno novu teoriju povijesti i društvenog djelovanja.” (str. 29) Haški tribunal je nedvosmisleno dokazao da zločine nisu počinili neovisni pojedinci, da zločini nisu slučajni nego su dio jedinstvenog projekta u koji su se udružili pojedinci radi ostvarenja zacrtanih zločinačkih ciljeva. “Ti su pojedinci” – kaže prof. Komšić – “bili najviši državni funkcioneri susjednih država, Republike Hrvatske i tadašnje Savezne Jugoslavije, tj. Srbije, te funkcioneri njihovih marionetskih paradržavnih tvorevina u BiH, Herceg-Bosne i Republike Srpske.” (str. 19)

Zločinački um ne prihvata ljudski pravni poredak, bilo nacionalni bilo internacionalni, koji važi u jednoj državi ili među državama. Kada taj zločinački sklop djeluje s zločinačkim ciljem, njegovo djelovanje je protiv čovječnosti ili protiv čovječanstva. Kada takvo djelovanje planira, osmišljava i provodi državni ili paradržavni vrh, onda je ono pretvoreno u sistem u kojem je zločin kreacija države, a ne slučajni incident, slučajna povreda zakona. Prilikom disolucije SFRJ zločinački um ne priznaje svjetski poredak i internacionalno priznanje država. Iz toga proizlazi sva naša ljudska katastrofa u posljednjih trideset godina. To je u Bosni kreiralo jednu strašnu realnost i strukture koje su pravljenje iz susjednih država.

U drugom dijelu knjige pridodani su stenogrami sa sjednica predsjednika Tuđmana s predstavnicima bh. HDZ, a oni najbolje svjedoče o ideji i provođenju zločinačkog poduhvata. Tuđman je 27. prosinca 1991. godine pitao predstavnika HDZ-a BiH: “Kakvo ćemo stanovište zauzeti glede hrvatskog dijela Bosne i Hercegovine” (str. 274), kao da je Bosna neka *terra incognita* bez pravnog poretka. To je samo vrh ledenog brijega koji predstavlja plan da se tvorevina Herceg-Bosna, koja je formirana u Grudama 18. studenog 1991. godine, priključi Republici Hrvatskoj. Na tim razgovorima jasno se vidi da je Tuđman dobio dozvolu od bh. HDZ-a da zastupa interese Hrvata iz Bosne i tvorevine Herceg-Bosne (str. 293).

Stenogrami jasno pokazuju da Tuđman kontrolira i usmjerava napad na državu i zemlju, taktički i strateški, to jeste na političku činjenicu i teritoriju Republiku BiH. Tuđman nije mogao zamisliti da može postojati nezavisna i suverena država Bosna. On računa sa zadovoljenjem općih hrvatskih interesa

na podjeli Bosne, a “velikodušno” bi oko Sarajeva ostavio jednu državicu koja bi podsjećala na povijesnu “to horion Bosona”, koja bi bila tampon-zona između razgraničenih država Hrvatske i Srbije u Bosni. Time bi se završilo nacionalno razgraničenje na tlu BiH susjednih država. Tuđman stalno podmeće iskaz da Bošnjaci jedva čekaju da naprave “islamsku državu” u Evropi. Oni ništa drugo ne žele nego “islamsku državu” – u Tuđmanovoj podloj i nehumanom interpretaciji! Zato je, prema njegovom uvidu, jedino rješenje u Bosni – razgraničenje između Hrvatske i Srbije. Tuđman smatra da je vrijeme da se hrvatsko nacionalno biće proširi u maksimalno mogućima granicama.

U tim razgovorima s Tuđmanom vidi se da je M. Boban operirao konceptom “čišćenja” muslimana i pravoslavnog elementa iz graničnog područja zamišljene Herceg-Bosne, kako bi se dobila kompaktna i homogena teritorija na kojoj bi Hrvati bili većina (str. 307). Ono što bi ostalo od Bosne bila bi tampon-državica između srpske i hrvatske države (str. 309). Uskogrudnost Tuđmanove etnopolitike dovela je do katastrofalnih posljedica za hrvatski narod u Bosni. On je bjesomučno zahtijevao od hrvatskog naroda homogeniziranje, jedinstvo, da bude cjelina kojom će upravljati kao u Božijem providenju.

Iz stenograma se vidi, naprimjer, da je Ivan Markešić ostao čestit čovjek u vremenima neljudskih iskušenja. Ali, isto tako, vidi se kakvi su neljudi bili Boban, Koštroman, Raić, Kordić i drugi jastrebovi Tuđmanove antibosanske marionetske tvorevine u Bosni.

Haški tribunal za bivšu Jugoslaviju je nedvosmisleno dokazao da je Herceg-Bosna bila u “funkciji ostvarivanja udruženog zločinačkog poduhvata koji je imao cilj formirati hrvatski entitet u BiH, s apsolutnom dominacijom Hrvata u njemu, što je trebalo postići etničkim čišćenjem, te takav entitet priključiti Republici Hrvatskoj.” (str. 30) Organizatori i naredbodavci te ideje bili su Franjo Tuđman i Gojko Šušak.

U Daytonu je ostala zločinačka tvorevina “RS”, što je postalo zalag nadi da će se preko nje obnoviti i Herceg-Bosna. Otud saradnja i “ljubav” između Čovića i Dodika. Otuda paradoks, koji potvrđuje pravilnost fašistoidnih

autoritarnih tendencija u Bosni, da se nakon 30 godina ratni zločinci slave kao narodni heroji, a zločini se obilježavaju kao najviša narodna dostignuća. Time neko planski gura narode u kolektivnu krivnju da bi svoju individualnu sakrio od suda pravde. Nepriznavanje istine postalo je dominantna forma poslijeratne egzistencije. Nacionalističke politike istrajavaju na zločinačkoj prošlosti i katastrofi građana ove države. Nedostaje i rijetko je ljudski odgovorno suočavanje s prošlošću.

Prof. Komšić je napisao knjigu koja se, između ostalog, može posmatrati i kao apologija hrvatskog naroda od zločinačkog uma, a ujedno kao otvaranje mogućnosti bar jednom bosanskom narodu da sagleda svoju nedavnu prošlost i oslobodi se bilo kakve odgovornosti za Tuđmanov zločinački poduhvat. UZP ne odnosi se na cijele narode, nego je to pravna doktrina prema kojoj je za zločin odgovorna ona osoba koja je pripadala nekoj organiziranoj grupi i pojedinačno je odgovorna za zločin koji je počinila. Tako se, dakle, UZP ne odnosi na hrvatski narod u Bosni ili hrvatski narod u cjelini, nego na konkretne pojedince koji su počinili zločine.

...

Zahvalni smo prof. Komšiću na ovome ljudskom, moralnom i hrabrom poduhvatu i preporučujem čitanje ove vrijedne i inspirativne knjige čovjeka koji je svojim životom i djelom svjedočio mogućnost zajedničkog života i vodio neprestanu odvažnu borbu protiv negatora države Bosne i Hercegovine.